

A „Galambos terem” részlete

A „Galambos terem” részlete

A milánói kiállítás új iparművészeti csoportja

A milánói kiállítás magyar osztályának katasztrófája

69

**Gránátalma fa, táncoló nőalakokkal, ZSOLNAY
APÁTI ABT SÁNDOR műve, ZSOLNAY gyár, Pécs, 1905**

Samottos masszából (kézzel mintázott és préselt elemekből)
összeállított forma;
alpmáz felett eozin színekkel festett

Magasság: 109 cm, átmérő: 46 cm

Fazonszám: 7493

Jelzés: masszába nyomott öttornyos Zsolnay márkajelzés

Kezdő ár: 10 000 000 Ft / 33 333 EUR

Becsérték: 18 000 000 – 24 000 000 Ft

Estimated value: 60 000 – 80 000 EUR

A pécsi Zsolnay gyárnak ez a monumentális, a szobrászat és a kerámiaművesség eszközeit egyesítő remeke reprezentatív épületek belső, külső terének tagolására, díszítésére készült, kiállításokon felkínálható műtárgyként. Anyaga és jelzése szerint a pirogránit gyáregységben kivitelezte tervezője, kinek nevét is bejegyezték a díszművek 12. sz. fazonkönyvében, a 7493 számú rajznál: „Apáti Abt Sándor mintája”. (Abt 1898-1908 között volt a gyár művésze és a szakiskola tanára.)

Budapesten, az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola jubiláris kiállításán, 1905 decemberében mutatták be először a nagyközönségnek az egykori növendék „Abt készítményét”; a Baranya megyei Levéltárban őrzött szállítási jegyzék e „figurális váza 1500” koronás értékét is dokumentálja (Strazza VI., 69. kötet, 37. oldal).

Ezután az 1906. április végén, Milánóban megnyílt Nemzetközi Kiállításon, a Maróti Géza által tervezett magyar pavilonban aratott sikert. Az előcsarnokból nyíló középű, üvegfedelű terem, a „Galambos udvar” közepén állt, amint ez a Magyar Iparművészet folyóiratban közölt képen látható (1906. év, 186. oldal, 201. kép).

Ugyanebben a számban (161. old.) olvasható a tragikus hír: „*Augusztus 3-án, hajnalban kigyulladt a milánói kiállítás olasz iparművészeti csarnoka és néhány perc múlva lángokba borult a csodaszép magyar iparművészeti csoport is. Joggal nevezték el mindent felé a kiállítás gyöngyének...*” A tragikus pusztításban a kiállított műtárgyak nagy része megsemmisült, az Apáti Abt kerámia a szerencsének köszönhetően épségben „túlélte” a katasztrófát. A pavilon fantasztikus összefogással, az olasz és a magyar kormány segítségével, valamennyi kiállító áldozatos közreműködésével már szeptember 29-én nagy ünnepséggel újra megnyílhatott. A relikviák csoportját, az olaszokéval közös épületben helyezték el, melynek tervezője ismét Maróti Géza volt. „*A bejáróval szemben a színgazdag kacsás kutat alkalmazta. A két kisebb olvasóteremben a megmentett (s részben megsérült) bronzokat, majolikákat, mozaikokat, bútorokat csoportosította...*” Képeket is közöl a Magyar Iparművészet, melyeken felismerhető Apáti Abt Sándor ezen műve is (237. oldal, 283. kép és 290. oldal, 287. kép; idézett szöveg: 282. oldal). Itt már a kerámia szobor felső, nyitott üregébe elhelyezett dús növény is koszorúzza az ezoin festésű lombzatot, bemutatva, hogy miként lenne alkalmazható télikertek díszítésére. Az építészeti, gyakorlati hasznosíthatóság mellett azonban sokkal fontosabb e mű „eszmei funkciója”, személyhez szóló, szimbolista üzenete. A szecesszió stíluselvi szerint megfogalmazott reprezentatív alkotás minden egyes eleme jelentéssel bír! Még a számuk is üzenethordozó. A gránátalma fa a megújulás, a termékenység, a szeretet, az egyetértés, és az ebből fakadó bőség jelképe. Madár a lombok tetején: az égből emelkedés, a menny és a föld közötti kapcsolat, a lélek és a szellem szimbóluma, az életfán a bűnbe csábító kígyó ellentéte. A madarak száma négy, a tökéletesség kifejlődésének számjelére utalva. Üzenetet közvetít a fatörzs körül rituális táncba induló, férfias határozottsággal megmintázott öt nőalak is. Csodálkozva az égre néz az első, leomló vö-

rös hajú akt, maga után vonja a többieket, hármás és kettős csoportjuk mintha éppen mozgásba lendülne. Az ötös szám a kettő és a három összegeként egyszerre feminin és maszkulin, egyesíti az analízis (kettő) és a szintézis (három) egymásnak ellentmondó elvét (Lásd: „Szimbólumtár”. Balassi Kiadó, Budapest, 1997). Akár a „concordia”, a szerető egyetértés bőségteremtő rítusaként is tisztelhetjük e szimbolista művet, – de nem erőszakolja ránk az üzenetét. A mitológiai és vallási jelképek tárából választott elemek, az alkotó és a befogadó által egyaránt költői szabadsággal értelmezhetőek. Apáti Abt Sándor művészi munkáit Milánóban magas kitüntetéssel ismerték el: a Zsolnay-gyár munkatársaként aranyérmert nyert. E művének pontos hasonmása, ún. „másodpéldánya” nem ismert. Lepellel burkolt figurákkal mintázott változatát Vallauris Kerámia Múzeumában őrzik. A téma kicsiny variációja pedig szerepel a Zsolnay gyári díszművek rajzai közt, a 12. fazonkönyvben, 7738 szám alatt, „*Abt Sándor, 1905 jun. 9., 20 cm hoch*” bejegyzéssel. Talán egyszer felbukkan ez az eddig „rejtekező”, kivitelezett műtárgy is, a „nagyvilág” valamely sarkából....

Az évtized egyik legnagyobb iparművészeti szenzációja a 107 év lappangás után felbukkanó Zsolnay remekmű, amelyről úgy véltük, hogy végleg nyoma veszett. Ez a tárgy a magyar szecessziós kerámiagyártás csúcstarabja. Monumentális méretével a legnagyobb szecessziós díszváza, a kisméretű vázák részletgazdagságával és eleganciájával kivitelezve. Hasonló kvalitású Zsolnay kerámia évtizedek óta nem szerepelt a nemzetközi műtárgypiacon.

Csenkey Éva

